

A célok szerepe az iskolai testnevelésben: fókuszban a testnevelő tanár szakos hallgatók

Molnár Anita¹ – Vajda Ildikó² – Bognár József³

¹ a Nyíregyházi Egyetem Testnevelés és Sporttudományi Intézetének tanársegéde, az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájának doktoranduszhallgatója, ORCID: 0009-0007-3118-3216, molnar.anita@nye.hu

² a Nyíregyházi Egyetem Testnevelés és Sporttudományi Intézetének tanára, ORCID: 0000-0003-1771-9241, vajda.ildiko@nye.hu

³ az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem tanára, a Sport- és Egészségtudományi Kutatócsoport vezetője, ORCID: 0000-0002-5982-7833, bognar.jozsef@uni-eszterhazy.hu

---

A testnevelés tantárgyat szabályozó dokumentumok számos célt határoznak meg, abban azonban kevésbé segítenek, hogy egy-egy döntési folyamat során mely célok számítanak kiemelt jelentőségűnek. Fontos, hogy a köznevelés és a pedagógusképzés egységes célok, értékek, elvek és szemlélet alapján működjön. Tanulmányunkban a Nemzeti alaptanterv (2020) által meghatározott célokat hasonlítjuk össze a testnevelő tanár szakos hallgatók által fontosnak tartott célokkal. Megállapítható, hogy a testnevelő tanár szakos hallgatók szerint a tantárgy legfontosabb célja a mozgás és a sport megszerettetése és az általános mozgásműveltség fejlesztése. A férfi és női hallgatók között jelentős különbség mutatkozik, ugyanakkor az életkor és a képzésben való előrehaladás kevésbé befolyásoló tényezőként jelent meg a hallgatók célrendszerében. Érdeemes a testnevelőtanár-képzést és a köznevelés testnevelés tantárgyát egységes irányelvek, elvárások, célok és szemlélet alapján közelíteni egymáshoz annak érdekében, hogy optimális fejlesztő hatást legyen képes biztosítani.

Kulcsszavak: testnevelés tantárgy, testnevelő tanár szakos hallgatók, testnevelőtanárképzés, Nemzeti alaptanterv, cél

---

DOI: 10.37205/TEL-hun.2024.2.01

Bevezetés

A testnevelés az egyetlen iskolai tantárgy, amely komplex testi-lelki, kognitív és szociális fejlesztésre is hatékony megoldásokat kínál. A testnevelés legfőbb célja az egészségtudatos, jövőorientált, fizikailag aktív és testkulturálisan művelt tanulók nevelése (Csányi & Révész, 2015). Ismert, hogy a testnevelés tantárgy keretén belül számos lehetőség van a pszichomotoros képességek és a fittségi szint fejlesztésére, a mozgásos készségek, valamint az egészségtudatos magatartás, a kooperatív viselke-

désformák, az egészséges versenyszellem kialakítására és megerősítésére. A tantárgy olyan nevelési cél- és hatásrendszert tartalmaz, amely a személyiségformáláson keresztül kialakítja az élethosszig tartó fizikailag aktív szokásrendszert.

A 2012-ben bevezetett mindennapos testnevelés hatására a testnevelés tantárgy olyan változásokon ment keresztül, mely megjelenik cél-, tartalom- és hatásrendszerében, illetve egyúttal a testnevelők felé állított követelmények is növekedtek (Bognár, 2019). A testnevelő tanárnak a tantárgy tananyagtartalmán kívül jártasnak kell lennie a személyiség- és jellemfejlesztés eszközeinek ismeretében, az egészséges táplálkozás és testtömeg-szabályozás kérdéskörében, a mozgás- és a pszichés funkciók kapcsolatrendszerében, valamint a szabadidős tevékenységekben (Csányi & Révész, 2021). Az egész életen át tartó fejlesztő hatás a megfelelő ismeretek átadásával, a képességek és attitűdök különböző formájú és szintű oktatási tartalmak révén való fejlesztésével, illetve célirányos és rendszeres sporttevékenységekkel érhető el optimálisan (Hamar & Karsai, 2017).

A testnevelés tantárgyat szabályozó dokumentumok számos célt határoznak meg, abban azonban kevésbé segítenek, hogy egy-egy döntési folyamat során mely célok számítanak kiemelt jelentőségűnek. Tanulmányunkban a testnevelés tantárgyat szabályozó Nemzeti alaptanterv (2020) által megjelölt fő célokat hasonlítjuk össze a testnevelő tanár szakos hallgatók által fontosnak vélt célokkal.

A korszerű testnevelés legfőbb céljai (Bognár, 2020)

- Általános kondicionálás és koordinációs motorikus képességfejlesztés, optimális fittségi szint kialakítása,
- Egészségfejlesztés és prevenció,
- Pozitív egészség-magatartás megalapozása, ehhez kapcsolódó szokásrendszer kialakítása,
- Sportági technikák és taktikák elméleti és gyakorlati megtanulása,
- Sportágak, játékok és egyéb mozgástevékenységek megismertetése és megszerettetése (élethosszig tartó fizikai aktivitás megalapozása, tehetséggondozás segítése),
- Komplex személyiségfejlesztés, ezen belül a pszichomotoros, értelmi, érzelmi, szociális területek fejlesztése,
- Erkölcsei, akarat tulajdonság fejlesztése, versenyzés,
- Mozgásműveltség fejlesztése.

A testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület legfontosabb céljai a Nemzeti alaptanterv (2020) alapján

- Megismerje a mozgáshoz kapcsolódó helyes attitűdöket, a fizikailag aktív életmód élethosszig tartó jótékony hatásait.
- Megtanulja a testnevelés és egészségfejlesztés szakkifejezéseit, helyes terminológiáját.
- Mozgásműveltségét olyan szintre fejlessze, hogy alkalmassá váljon a hatékony mozgásos cselekvéstanulásra, az önálló testedzésre.
- Az alsó tagozat végére legalább egy úszásműveltségben megtanuljon úszni.
- Életkorának, testi adottságának megfelelően fejlessze motoros teljesítőképességét, váljon képessé saját motoros teljesítmény- és fittségi szintje tudatos befolyásolására, elfogulatlan értékelésére.
- A testmozgás, a testnevelés és a sport eszközeivel fejlessze önismeretét, érzelmi-akaratit készségeit és képességeit, alakítson ki szabálykövető magatartásmintákat.
- Fejlessze társas-érzelmi jóllétét, társas-közösségi kapcsolatait, stressztűrő és -kezelő képességét.
- Váljon képessé a baleseti források és az egészséget károsító, veszélyes szokások, tevékenységek értelmezésére.
- További célja, hogy a gyógytestnevelésre utalt tanuló ismerje meg a testnevelés, az egészségfejlesztés és a sport azon eszközeit, módszereit

A NAT 2020-hoz kapcsolódó testnevelés tantárgy kerettantervi céljai

- Kondicionálás, fittség fejlesztése,
- Koordinációs képességek fejlesztése,
- Általános mozgásműveltség fejlesztése,
- Sportágak, mozgásanyagok technikájának megtanulása,
- Sportágak, mozgásanyagok taktikájának megtanulása,
- Sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítményszint elérése,
- A sportági és mozgásanyagokhoz kapcsolódó ismeretek fejlesztése,
- Saját testedzés megtervezése és a fittségi szint önálló fejlesztése,
- A rendszeres fizikai aktivitás jótékony hatásainak megismerése,
- Pozitív egészségmagatartási szokások kialakítása,
- Élethosszig tartó fizikailag aktív életmód megalapozása,
- A mozgás és sport megszerettetése,
- A társadalom elvárásaira való felkészítés,
- Kikapcsolódás, érezzék jól magukat a tanulók,
- Közösségépítés,
- A teljes személyiség/jellem fejlesztése,
- Önismeret és önértékelés fejlesztése,
- Pszichés képességek fejlesztése (stressz-, konfliktuskezelés stb.),
- Erzelmi, akarat tulajdonságok megerősítése,
- Fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettség,
- Preventív szemlélet kialakítása,
- Egészséges versenyszellem kialakítása,
- Vállalkozói szemlélet kialakítása.

1. ábra: A testnevelés tantárgy céljai (saját szerkesztés)

Elméleti háttér

A testnevelés célja és szabályozása

A tantárgy célrendszerét meghatározzák a jogi szabályozások, a szakma hagyományai és innovatív fejlesztései, illetve a társadalmi elvárások. A tervezés oldaláról a Nemzeti alaptanterv 2020 (NAT 2020), a kerettanterv és a helyi tantervek meghatározóak. A testnevelés tantárgy a tantervekben az alábbi részelemek mentén épül fel (Bognár, 2019):

1. tantárgyi tartalom (sport, egészségközpontú fittség, mozgásos tevékenység),
2. individuális fejlesztés (egyéni fejlődés igénye, tanulók saját maga által irányított fejlődése, tanuló saját értelmezései) és
3. társadalmi és kulturális célok (a felnőtt társadalomban való részvétel, társadalmi változások és esélyegyenlőség, intézmények és rendszerek újjáépítése).

A Nemzeti alaptantervben (2020) a Testnevelés és egészségfejlesztés tanulási terület céljai között leginkább a tudás, attitűd és szemlélet jelenik meg, ezzel szemben a tantárgy fő céljai, mint például a fizikai aktivitás és a fittség nem kaptak elég hangsúlyt. A sportágak közül egyedül az úszás jelenik meg a célok között, emellett a gyógytestnevelés is kiemelt terület (Bognár, 2020) (1. ábra).

Megfigyelhető, hogy számos cél fogalmazódik meg, azonban globális problémát okoz a szabályozó dokumentumok és a pedagógiai gyakorlat közötti különbség. Ez a fogalmi, értékrendszerei és szemléleti eltérés nagyban befolyásolhatja az oktatás minőségét és eredményességét.

A köznevelés és a testnevelőtanár-képzés kapcsolata

A tanulási célok meghatározása és az annak mentén történő tevékenység fontos szerepet kap az oktatási-nevelési folyamatban. Redelius és munkatársai (2015) azt igazolták, hogy a tanulási célok meghatározásában jelentős eltérések vannak a tanítási gyakorlatban, ezáltal nem egyértelmű, hogy a tanulóknak mit kell elsajátítaniuk testnevelésórán. Romar és munkatársai (2018) szerint jelentős befolyásoló tényező az oktatási tapasztalat, ugyanis a kezdő testnevelő tanárok kevés figyelmet fordítanak a tantervi célokra, valamint a jövőorientáltságra és a társadalmi szerepvállalásra.

A testnevelő tanár szakos hallgatók cél- és szemléletrendszere változatos képet mutat, melyet a köznevelési tapasztalatok mellett nagymértékben befolyásol a képzés és ezen belül az oktatási-nevelési gyakorlat. A testnevelő tanár szakos hallgatók a tanulási folyamat közben kevésbé tartják szem előtt a korábban meghatározott célokat, a hangsúlyt leginkább arra helyezik, hogy a tanulók jól érezzék magukat (Mustell et al., 2023).

Lényeges szempont a tanárképzésben, hogy a képzés elméleti és a gyakorlati része egymást célirányosan támogassa. Kiemelt szerepet kap a testnevelőtanárképzés folyamán a hallgatók ismereteinek, tapasztalatainak és szerepének növelése (Moravec & Kozma, 2022) és az ezekhez kapcsolódó célok újraértelmezése a köznevelés és a tanárképzés oldaláról egyaránt.

A képzéshez kapcsoló tevékenységek mellett a közösség értékrendje is befolyásolja a hallgatók tapasztalatait, hitvallását, valamint ezáltal a cél- és értékrendszerét (Pill et al., 2012; Kovács et al., 2018). Bizonyított, hogy a képzés előrehaladása szerint eltérések tapasztalhatók a testnevelő tanár szakos hallgatók értékrendszerében, mivel a képzés elején erőteljesebb a tantárgyi tudás és a tanulás folyamatának hangsúlya, ugyanakkor a jövőre irányuló tervezés a képzés ideje alatt folyamatosan növekszik (Lee, 2015). Az is bizonyított, hogy a női testnevelő tanár szakos hallgatók magasabb tantárgyi ismerettel és tudással rendelkeznek, mint a férfiak, ami befolyásolja a pedagógiai tartalmi ismeretek átadását a tanítási gyakorlat során (Thomas & Ti, 2021). A nemi különbségeket megerősítik Capel (2016) eredményei, melyek szerint a férfiak körében a tanulási folyamathoz kapcsolódó célok, a nők szerint a jövőorientáltsághoz tartozó célok meghatározóbbak. Kutatásában a képzés előrehaladásához kapcsolódó célokat, értékeket vizsgálta, és adatai szerint a mesterképzésben részt vevő testnevelő tanár szakos hallgatók közül a másodéves és negyedéves hallgatók azokat a célokat és értékeket részesítik előnyben, melyek a tanulás tartalmára és folyamatára vonatkoznak. Ezzel szemben az elsőévesek legfőbb a prioritása a jövőre irányuló célok kitűzése, ami egyéni és társadalmi szinten is fontos. A harmadévesek szerint a legfőbb cél a testnevelés tantárgy oktatása során az individuális fejlesztés.

Célkitűzés

A testnevelő tanár szakos hallgatók szemlélete, cél- és értékrendszere, illetve ennek kapcsolódása a Nemzeti alaptanterv (2020) által meghatározott célokhoz kevésbé vizsgált területnek számít. Magyarországon kevés kutatás áll rendelkezésre arról, hogy a tanárképzés komplex feladatköreit hogyan lehetne a köznevelés tapasztalataira alapozva kialakítani, ugyanis a testnevelőtanár-képzésre és a testnevelés tantárgyra irányuló hazai szabályozás vizsgálata és fejlesztése még nem történt meg (Bognár, 2020). Ismert, hogy a tanulmányokhoz kapcsolódó tevékenységek mellett a közösség értékrendje is befolyásolja a hallgatók tapasztalatait, hitvallását, valamint ezáltal cél- és értékrendszerét (Pill et al., 2012; Kovács et al., 2018).

Jelen kutatással be szeretnénk mutatni a testnevelő tanár szakos hallgatók testnevelés tantárgy oktatásával kapcsolatos célrendszerét a Nemzeti alaptanterv (2020) által megfogalmazott célokkal összevetve. Kutatásunk során kíváncsiak voltunk arra, hogy a testnevelő tanár szakos hallgatók mely célokat helyezik előtérbe a Nemzeti alaptanterv (2020) által megjelölt célok közül, emellett mutatkozik-e különbség a nemek, az életkor és a képzés előrehaladása tekintetében.

Hipotézisek

- H1. A testnevelő tanár szakos hallgatók szerint a tantárgy legfontosabb célja a mozgás és a sport megszerettetése.
- H2. A háttértényezők (nemek, az életkor és a képzés előrehaladása) tekintetében lényeges eltérés tapasztalható a testnevelés tantárgy céljai és a hallgatók által fontosnak vélt célok között.

Anyag és módszer

Minta jellemzése

Jelen tanulmányunkban a testnevelőtanár-képzésben részt vevő nappali tagozatos hallgatókat ($N = 195$) vizsgáltuk. A megkérdezettek 58,5%-a férfi, 41,5%-a nő, átlagéletkoruk $22,3 \pm 2,198$ év. A kitöltők 10,8%-a a Debreceni Egyetem, 12,3%-a az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, 20,5%-a az Eötvös Loránd Tudományegyetem, 27,7%-a a Nyíregyházi Egyetem, 13,3%-a a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem, 7,7%-a a Szegedi Tudományegyetem, 7,7%-a a Pécsi Tudományegyetem testnevelő tanár szakos hallgatója.

Az életkor alapján két csoportot hoztunk létre, melyet az átlagéletkor (22,3 év) alatti (52,8%) és feletti (47,2%) csoportok alkottak. A képzés előrehaladása szerint csoportosítottuk a válaszadókat. 62,6%-uk a képzés során már teljesített szakmódszertani (Testnevelés tanítás) tantárgyat, 37,4%-uk még a képzés korábbi szakaszában van. Az iskolai tanítási gyakorlatát a testnevelő tanár szakos hallgatók 20%-a végzi jelenleg, 17,9%-uk pedig összefüggő tanítási gyakorlatát teljesíti (1. táblázat).

Nem				
	Férfi	Nő		
	58,5%	41,5%		
Életkor jellemzői (év)				
	Átlag	Szórás	Minimum	Maximum
Életkor	22,3	2,2	19	30
Előrehaladás a testnevelőtanár-képzésben				
Képzés során teljesített szakmódszertan tantárgyat	Jelenleg végzi tanítási gyakorlatát a gyakorlóiskolában		Jelenleg végzi az összefüggő tanítási gyakorlatát	
	62,6%	20%		17,9%

1. táblázat: A minta jellemzése (N = 195) (saját szerkesztés)

Adatfelvétel

Az adatfelvétel során az írásbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk. Az adatokat kérdőív segítségével gyűjtöttük, melyet a testnevelő tanár szakos hallgatók online, anonim módon töltöttek ki 2023 őszén. A kérdőívben szerepeltek szociodemográfiai, valamint a tanulmányaikkal és azok előrehaladásával kapcsolatos kérdések. A NAT 2020 célrendszere alapján fogalmaztuk meg a kérdőív azon kérdéseit, amelyek a testnevelő tanár szakos hallgatók testnevelés oktatásával kapcsolatos céljaira, értekeire és szemléletére kérdeztek rá.

A kérdőív zárt jellegű kérdéseket tartalmazott, melyekre 1-től 4-ig terjedő Likert-skálán kellett válaszolni a testnevelés-oktatás legfontosabb céljaival kapcsolatban. Az 1-es érték jelentette az állítással való egyet nem értést, a 4-es a teljes mértékű egyetértést.

Adatfeldolgozás

A Kolmogorov–Smirnov-teszt alapján a testnevelés tantárgy céljaira vonatkozó adatok nem normál eloszlásúak ($p = 0,000$). Az adatfeldolgozás során leíró statisztikai elemzést végeztünk a teljes mintára, emellett a nemek, az életkor és a képzés

előrehaladása szerint Mann–Whitney U tesztet alkalmaztunk. Az adatok statisztikai elemzését IBM SPSS 23.0 programmal végeztük, a statisztikai eljárások során a hibahatárt 0,05 értéknél állapítottuk meg.

Eredmények

Az adatok belső konzisztenciaértéke jó értéket mutatott ($\alpha = 0,898$). Eredményeink alapján a testnevelés tantárgyhoz kapcsolódó célok tekintetében megállapítható, hogy a legfontosabb cél a „Mozgás és a sport megszerettetése” ($M = 3,87 \pm 0,370$), ezt követte az „Általános mozgásműveltség fejlesztése” ($M = 3,79 \pm 0,433$). A legkisebb átlagértéket a „Vállalkozói szemlélet kialakítása” ($M = 2,94 \pm 0,932$), a „Társadalom elvárásaira való felkészítés” ($M = 2,89 \pm 0,912$) és a „Sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítmény elérése” ($M = 2,74 \pm 0,923$) célok kapták (2., 3., 4. táblázat).

	Összes	Férfi	Nő	Z	Sig.
Általános mozgásműveltség fejlesztése	3,79 ± 0,433	3,75 ± 0,452	3,84 ± 0,402	-1,492	0,14
Pozitív egészségmagatartási szokások kialakítása	3,68 ± 0,550	3,66 ± 0,577	3,70 ± 0,601	-0,438	0,66
Koordinációs képességek fejlesztése	3,65 ± 0,521	3,58 ± 0,547	3,74 ± 0,468	-2,166	0,030*
Élethosszig tartó fizikailag aktív életmód megalapozása	3,64 ± 0,569	3,65 ± 0,548	3,63 ± 601	-0,022	0,81
Kondicionálás, fittség fejlesztése	3,51 ± 0,612	3,45 ± 0,596	3,60 ± 0,626	-2,165	0,030*
Sportágak, mozgásanyagok technikájának megtanulása	3,44 ± 0,626	3,35 ± 0,665	3,56 ± 0,548	-2,090	0,037*
Sportágak, mozgásanyagok taktikájának megtanulása	3,10 ± 0,825	3,01 ± 0,867	3,23 ± 0,746	-1,754	0,08
Sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítmény elérése	2,74 ± 0,923	2,61 ± 0,965	2,94 ± 0,827	-2,318	0,020

2. táblázat: Testnevelő tanár szakos hallgatók nemek szerinti véleménye a testnevelés tantárgy pszichomotoros tanulási terület céljainak tükrében (N = 195) (M ± SD) (saját szerkesztés)

*Szignifikáns eltérés a csoportok között

	Összes	Férfi	Nő	Z	Sig.
A rendszeres fizikai aktivitás jótékony hatásának megismerése	3,69 ± 0,507	3,68 ± 0,485	3,69 ± 0,539	-0,397	0,69
Preventív szemlélet kialakítása	3,46 ± 0,636	3,39 ± 0,672	3,57 ± 0,569	-1,857	0,06
Sportági és mozgásanyaghoz kapcsolódó ismeretek fejlesztése	3,33 ± 0,670	3,25 ± 0,673	3,44 ± 0,652	-2,116	0,034*
Saját testedzés megtervezése a fittségi szint önálló fejlesztése érdekében	3,26 ± 0,798	3,25 ± 0,735	3,28 ± 0,884	-0,884	0,38
Vállalkozói szemlélet kialakítása	2,94 ± 0,932	2,82 ± 0,962	3,11 ± 0,866	-2,026	0,043*

3. táblázat: Testnevelő tanár szakos hallgatók nemek szerinti véleménye a testnevelés tantárgy kognitív tanulási terület céljainak tükrében (N = 195) (M ± SD) (saját szerkesztés)

	Összes	Férfi	Nő	Z	Sig.
A mozgás és a sport megszerettetése	3,87 ± 0,370	3,84 ± 0,412	3,90 ± 0,300	-0,904	0,37
Kikapcsolódás, érzék jól magukat a tanulók	3,69 ± 0,535	3,68 ± 0,521	3,70 ± 0,558	-0,533	0,59
A teljes személyiség fejlesztése	3,68 ± 0,557	3,65 ± 0,580	3,73 ± 0,525	-0,995	0,32
Önismeret és önértékelés fejlesztése	3,66 ± 0,564	3,63 ± 0,584	3,70 ± 0,535	-0,876	0,38
Közösségépítés	3,67 ± 0,523	3,61 ± 0,557	3,75 ± 0,432	-1,787	0,07
Egészséges versenyszellem kialakítása	3,59 ± 0,597	3,52 ± 0,627	3,69 ± 0,539	-2,047	0,041*
Pszichés képességek fejlesztése (stressz-, konfliktuskezelés stb.)	3,56 ± 0,626	3,46 ± 0,654	3,72 ± 0,553	-3,124	0,002*
Érzelmi, akarati tulajdonságok megerősítése	3,47 ± 0,691	3,39 ± 0,724	3,57 ± 0,631	-1,690	0,09
Fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettség	3,21 ± 0,805	3,11 ± 0,828	3,33 ± 0,758	-1,895	0,06
A társadalom elvárásaira való felkészítés	2,89 ± 0,912	2,81 ± 0,921	3,00 ± 0,894	-1,547	0,12

4. táblázat: Testnevelő tanár szakos hallgatók nemek szerinti véleménye a testnevelés tantárgy affektív (érzelmi és szociális) tanulási terület céljainak tükrében (N = 195) (M ± SD) (saját szerkesztés)

*Szignifikáns eltérés a csoportok között

A testnevelés tantárgy céljai a testnevelő tanár szakos hallgatók véleményének tükrében a nemek, az életkor és a képzésben való előrehaladás szerint

A testnevelő tanár szakos hallgatók célmeghatározásai számos statisztikailag jelentős különbséget adtak nemek szerint. A „Koordinációs képességek fejlesztése” ($Z = -2,166$; $p = 0,030$), a „Kondicionálás és fittség fejlesztése” ($Z = -165$; $p = 0,030$), a „Sportágak, mozgásanyagok technikájának megtanulása” ($Z = -2,090$; $p = 0,037$), a „Sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítmény elérése” ($Z = -2,318$; $p = 0,020$), a „Sportági és mozgásanyaghoz kapcsolódó ismeretek fejlesztése” ($Z = -2,166$; $p = 0,034$), a „Pszichés képességek fejlesztése (stressz-, konfliktuskezelés stb.)” ($Z = -3,124$; $p = 0,002$), az „Egészséges versenyszellem kialakítása” ($Z = -2,047$; $p = 0,041$) és a „Vállalkozói szemlélet kialakítása” ($Z = -2,026$; $p = 0,043$) célok között mutatkozott szignifikáns eltérés. A két csoport közül a nők átlagértékei minden cél esetében magasabbak, mint a férfi hallgatóké (2., 3., 4. táblázat).

Az életkorra vonatkozó különbözőségvizsgálat alapján megállapítható, hogy csupán a „Sportágak, mozgásanyagok taktikájának megtanulása” ($p = 0,046$; $Z = -1,991$) cél esetében figyelhető meg jelentős eltérés, melyet a 22,3 év alatti hallgatók ($M = 3,22$) fontosabb célnak ítélték meg, mint a 22,3 év feletti ($M = 2,97$) hallgatók.

A képzés előrehaladásához kapcsolódó eredményeink alapján először azokat a csoportokat hasonlítottuk össze, akik már teljesítettek szakmódszertani kurzust (Testnevelés tanítás), illetve akik még nem vettek részt szakmódszertani órán. Szignifikáns eltérés csupán az „Élethosszig tartó fizikailag aktív életmód megvalósítása” cél esetében figyelhető meg ($Z = -2,218$; $p = 0,027$), ennek értéke a szakmódszertani tantárgyat teljesített hallgatóknál magasabb ($M = 3,70 \pm 5,41$), mint a szakmódszertani tantárgyat még nem teljesítettek között ($M = 3,53 \pm 0,603$).

A képzés előrehaladása szempontjából további különbözőségvizsgálatot végeztünk azok között, akik jelenleg végzik az iskolai tanítási gyakorlatukat az adott egyetem gyakorlóiskolájában, és azok között, akik nem. Megállapítható, hogy négy cél tekintetében figyelhető meg szignifikáns eltérés. A „Sportágak, mozgásanyagok technikájának megtanulása” ($p = 0,003$; $Z = -2,960$), a „Sportágak, mozgásanyagok taktikájának megtanulása” ($p = 0,006$; $Z = -2,776$), az „Önismeret és önértékelés fejlesztése” ($p = 0,010$; $Z = -2,589$) és a „Fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettség” ($p = 0,034$; $Z = -2,123$) esetében lényegesen magasabb pontszámot jelöltek a skálán azok a testnevelő tanár szakos hallgatók, akik jelenleg nem végzik az iskolai tanítási gyakorlatukat a gyakorlóiskolában.

Ezt követően az összefüggő tanítási gyakorlatukat teljesítők és a képzés korábbi szakaszában lévő hallgatók véleményeit elemeztük a testnevelés tantárgy céljairól. A csoportok testnevelés tantárgyra vonatkozó céljairól alkotott véleményükben nincs eltérés.

Diszkusszió

Tanulmányunkban a testnevelő tanár szakos hallgatók testnevelés oktatásával kapcsolatos célrendszerét vizsgáltuk meg a Nemzeti alaptanterv (2020) által meghatározott célok tükrében. Kutatásunkkal a testnevelés tantárgy tartalmi és módszertani fejlesztésében, a testnevelés tantárgy és a testnevelőtanár-képzési cél- és értékrendszer egységes szempontrendszerének kialakításában kívántunk támogatást nyújtani. Kiemelt jelentősége a kutatásnak, hogy a NAT 2020 testnevelés tantárgyra vonatkozó céljait a jövő testnevelő tanárainak véleménye alapján vizsgálta, és így tárta fel az összefüggéseket, amire a korábbi kapcsolódó kutatásokban még nem volt példa.

Eredményeink alapján megállapítható, hogy a testnevelő tanár szakos hallgatók a legfontosabb célnak a mozgás és a sport megszerettetését tartják, ami meg egyezik korábbi kutatási eredményeinkkel (Molnár, 2021), ezáltal első hipotézisünk igazolódott. Megállapítható, hogy az érzelmi és szociális tanulási területhez kapcsolódó célokat emelték ki leginkább a hallgatók. A mozgás és a sport megszerettetésén kívül ide tartozik a kikapcsolódás, a teljes személyiség fejlesztése, a közösségépítés és az önismeret, önértékelés fejlesztése. Ezt követik a pszichomotoros tanulási területhez kapcsolódó célok, mint például az általános mozgásműveltség fejlesztése, a pozitív egészségmagatartási szokások kialakítása, az élethosszig tartó fizikailag aktív életmód megalapozása és a koordinációs képességek fejlesztése. Emellett a kognitív tanulási területhez kapcsolódó célok közül csupán a rendszeres fizikai aktivitás jótékony hatásainak megismerésének hangsúlya jelentős. A legalacsonyabb értéket a sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítmény elérése cél kapta. Ez azt támasztja alá, hogy a hallgatók szerint a testnevelés tantárgy általános testkulturális ismereteket és gyakorlatanyagot alkalmaz, és nem a versenysportra készíti a tanulókat.

A nemek közötti különbségek esetében több cél szempontjából figyelhető meg jelentős eltérés, amely leginkább a pszichomotoros és a kognitív tanulási terület esetében jellemző. A pszichomotoros tanulási területnél a női hallgatók körében nagyobb átlagértékek figyelhetők meg a kondicionálás és fittség fejlesztésénél, a

koordinációs képességek fejlesztésénél, a sportágak és mozgásanyagok technikájának megtanulásánál és a sportágakban, mozgásanyagokban konkrét teljesítmény elérésénél. A kognitív tanulási területen belül a sportági és mozgásanyaghoz kapcsolódó ismeretek fejlesztésénél és a vállalkozói szemlélet kialakításánál figyelhető meg lényeges eltérés: a nők fontosabbnak tartják ezeket a célokat. A szociális és érzelmi tanulási terület szerint az egészséges versenyszellem kialakításánál és a pszichés képességek fejlesztésénél figyelhető meg szignifikáns különbség, e téren is a női hallgatók körében jellemző a magasabb prioritás. A nők magasabb átlagértékei Thomas és Ti (2021) és Capel (2016) kutatási eredményeivel összhangban állnak, melyek szerint a női hallgatók magasabb tantárgyi ismerettel és tudással rendelkeznek, valamint a jövőorientált célokat helyezik előtérbe.

A testnevelő tanár szakos hallgatók körében az életkor szerint csupán a sportágak, mozgásanyagok taktikájának megtanulása cél esetében figyelhető meg jelentős különbség, melyet a 22,3 év alatti hallgatók fontosabb célként ítélték meg. A testnevelés tantárgy további céljainál nincs eltérés az életkor tekintetében. A képzés előrehaladásához kapcsolódó eredményeink alapján megállapítható, hogy azok, akik a szakmódszertan tantárgyat már teljesítették a képzés során, az élet-hosszig tartó fizikailag aktív életmód megalapozása célt fontosabbnak tartották, mint azok, akik a képzés korábbi szakaszát teljesítik. A további célok között nem találtunk lényeges különbséget. Az összefüggő tanítási gyakorlatot teljesítők és a képzés korábbi szakaszát végző hallgatók testnevelés tantárgyra vonatkozó céljai-ról alkotott véleményében nem találtunk eltérést. Érdekes megállapítás azonban, hogy azok, akik az iskolai tanítási gyakorlatukat nem végzik, fontosabbnak tartják a sportágak és mozgásanyagok technikájának és taktikájának megtanulását, az önismeret és önértékelés fejlesztését és a fenntartható jelen és jövő iránti elkötelezettséget. Eredményeink megerősítették Capel (2016) kutatási eredményeit, melyek szerint azok, akik a képzés korai szakaszát teljesítik leginkább a jövőre irányuló egyéni és társadalmi célokat, majd a tanulási tartalomhoz és folyamathoz tartozó célokat részesítik előnyben. A fenntarthatóság szerepének és megjelenésének jelentőségét az oktatásban más kutatás is megerősítette (Pálinkás et al., 2022). Az eredmények továbbá egyezést mutattak Redelius és munkatársai (2015) és Mustell és munkatársai (2023) kutatásával, mely szerint a tanítási gyakorlat nehézséget okoz az elméleti és a gyakorlati tudás egységessége szempontjából, ahol leginkább a kikapcsolódáshoz és egészség megtartásához kapcsolódó célokat helyezik előtérbe az előre meghatározott célokkal szemben. Ez azzal magyarázható,

hogy a testnevelő tanár szakos hallgatók körében a gyakorlat teljesítése során elsősorban a tanításhoz köthető tevékenység, gyakorlat és szerepvállalás kerül a középpontba (Hurtik-Tóth et al., 2023), és ez erőteljesebb tényezőnek számított, mint a szabályozó dokumentumok célrendszere. Ezek alapján a második hipotézisünket részben igazolni tudtuk.

Konklúzió

Jelen kutatás rávilágított arra, hogy szükséges hangsúlyt fektetni a köznevelés és a testnevelőtanár-képzés fejlesztésére a célok, az értékek, az elvek és a szemlélet tekintetében. A testnevelés tantárgy céljai között lényeges különbségek figyelhetők meg a nemek tekintetében, emellett kisebb mértékben a tanítási gyakorlat is befolyással van a célok prioritására. Mindezek alapján a tanítási gyakorlat során érdekes kérdés, és további kutatást igényel az, hogy egy-egy tantervi döntéshozatali folyamat során a testnevelő tanár szakos hallgatók mely célokat és értékeket részesítik előnyben.

A testnevelés tantárgy céljait meghatározó dokumentumok, a Nemzeti alaptanterv (2020) és a kerettanterv, továbbá a testnevelőtanár-képzés fejlesztése kiemelt figyelmet érdemel a tudományban és a gyakorlatban is, ugyanis a pedagógusképzés és a köznevelés egységes irányelvek, elvárások, célok és szemlélet alapján tudja biztosítani az optimális fejlesztő hatást hosszú távon (Rapos & Szivák, 2015; Bognár, 2020). Ahhoz, hogy ez optimális szinten működjön, folyamatosan figyelemmel kell kísérni mindkét nevelési-oktatási színteret és az ebben rejlő fejlesztési lehetőségeket, a lépéseket pedig meg kell valósítani.

A helyzetelemzéshez, értékeléshez és a javaslatok megfogalmazásához segítséget nyújthat egy optimális mérőeszköz kidolgozása, amely a testnevelő tanárok és testnevelő tanár szakos hallgatók döntéshozatali folyamatait vizsgálja a kerettantervi célok prioritása alapján. Az egyént és a közösséget figyelembe véve szükséges egységes célokat meghatározni a nevelési-oktatási folyamat során, melyben a legfőbb cél a jövőorientált, fizikailag aktív, testkulturálisan művelt tanulók nevelése és oktatása.

Úgy véljük, jelentős fejlődést lehet elérni, ha az iskolai gyakorlatot vezető tanárok és egyetemi oktatók szorosban együttműködve alakítják és működtetik a testnevelőtanár-képzést. Fontos további empirikus kutatásokat végezni a testnevelő tanár szakos hallgatók körében, melyben azonosítható a cél-, érték- és szemléletrendszerük, hiszen ők fogják a jövő generációját tanítani, nevelni, valamint

egészségtudatos közösségeket kialakítani (Vajda et al., 2018). A hallgatók mellett fontos a testnevelőtanár-képzésben részt vevő oktatók és gyakorlóiskolai szakvezetők véleményét is feltárni, ugyanis ők is hatással vannak a hallgatók nézeteire, ismereteire és filozófiai irányultságára.

A hallgatók testnevelés oktatásával kapcsolatos céljait, értékeit és szemléletét célzó kérdőívet a NAT 2020 által meghatározott célok alapján készítettük el. A kérdőív kiváló belső konzisztenciával rendelkezik, ezáltal alkalmas a testneveléssel kapcsolatos célok további vizsgálatára. A kutatás korlátja, hogy a vizsgálat a hazai testnevelőtanár-képző intézményeiben zajlott, azonban az alacsony elemszám miatt nem vonhatunk le általános következtetéseket.

Irodalom

- Bognár, J. (2019). A testnevelés értékorientációja. *Új Pedagógiai Szemle*, 69(3–4), 100–108.
- Bognár, J. (2020). *A testnevelőtanár-képzésre vonatkozó dokumentumok egységessége az elvek, tartalmak és értékek mentén: a képzési kimeneti követelmények, a pedagóguskompetenciák, a pedagóguséletpálya-modell és a NAT 2020 összevetése*. EKE Líceum Kiadó.
- Capel, S. (2016). Value orientations of student physical education teachers learning to teach on school-based initial teacher education courses in England. *European Physical Education Review*, 22(2), 167–184. <https://doi.org/10.1177/1356336X15596984>
- Csányi, T. & Révész, L. (2015). *A testnevelés tanításának didaktikai alapjai – Középpontban a tanulás*. 1. kiadás. Magyar Diáksport Szövetség.
- Csányi, T. & Révész L. (2021). *A testnevelés és sport oktatásának elmélete és módszertana – Középpontban a tanulás*. Magyar Diáksport Szövetség.
- Hamar, P. & Karsai, I. (2017). A testnevelés tartalmi korszerűsítésének ideája. *Testnevelés, Sport, Tudomány / Physical Education, Sport, Science*, 2(1–2), 10–14. <https://doi.org/10.21846/TST.2017.1-2.1>
- Hurtik-Tóth, E., H. Ekler, J. & Tóth, L. (2023). Testnevelő tanár szakos hallgatók tanulási iránti elköteleződésének vizsgálata. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 24(103), 63–68.
- Kovács, K. E., Pusztai, G., Kovács, K. & Nagy, B. E. (2018). A felsőoktatási társas integráció és a hallgatói egészségmagatartás kapcsolata. *Pedacta*, 1, 41–59. <http://hdl.handle.net/2437/259241> (2023.12.12)

- Lee, H. (2015). *Preservice Physical Education Teacher's Value Orientations across the Student Teaching Semester. Doctoral dissertation, University of South Carolina.* <https://scholarcommons.sc.edu/etd/3700> (2024. 01. 05.)
- Molnár, A. (2021). Testnevelő tanári példamutatás és az egészségmagatartás közvetítése a bemutatás módszerén keresztül. In Medovarszki, I. (Ed.), *Tantárgypedagógiai kaleidoszkóp: 2021 – Pedagógiai, neveléstudományi és szakmódszertani tanulmányok* (pp. 129–146). Magánkiadás.
- Moravec, M. & Kozma, B. (2022). Szocializációs szintek harca a különböző képzési szinteken tanuló pedagógushallgatók egészségmagatartásában. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 23(4), 34–39.
- Mustell, J., Geidne & S., Barker, D. (2023). The transformation of ball game pedagogic discourse within physical education teacher education. *European Physical Education Review*. <https://doi.org/10.1177/1356336X231207485>
- Nemzeti alaptanterv (2020). A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet módosításáról. *Magyar Közlöny*, 2020. 17. Igazságügyi Minisztérium. <https://njt.hu/jogszabaly/2012-110-20-22> (2024. 09. 01.)
- Pálinkás, R., Kinczel, A., Miklósi, I., Váczi, P., Laoues-Czimbalmos, N. & Müller, A. (2022). Lifestyle education, health education, environmental education, movement. *Acta Carolus Robertus*, 12(1), 129–142. <https://doi.org/10.33032/acr.2812>
- Pill, S., Penney, D. & Swabey, K. (2012). Rethinking Sport Teaching in Physical Education: A Case Study of Research Based Innovation in Teacher Education. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(8). <https://doi.org/10.14221/ajte.2012v37n8.2>
- Rapos, N. & Szivák, J. (2015). Az osztatlan tanárképzés KKK-elemzésére épülő alapelveinek, képzési struktúrájának és tartalmának meghatározása. In Rapos, N. & Kopp, E. (Eds.), *A tanárképzés megújítása – 2015.* (pp. 11–30). ELTE Eötvös Kiadó.
- Redelius, K., Quennerstedt, M. & Öhman, M. (2015). Communicating aims and learning goals in physical education: part of a subject for learning. *Sport, Education and Society*, 20(5), 641–655. <https://doi.org/10.1080/13573322.2014.987745>
- Romar, J., E., Aström, P. & Ferry, M. (2018). Practical knowledge of preservice physical education teachers: Content and influence of acculturation. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1). 10.7752/jpes.2018.01015
- Thomas, M. & Ti, M. (2021). Gender differences in physical education conceptual knowledge on physical education teacher education (PETE) students. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 8(5), 99–105. <https://www.kheljournal.com/archives/2021/vol8issue5/PartB/8-4-97-757.pdf> (2024. 02. 01.)

Vajda, I., Major, Zs., Moravec, M., Pásztorné, B., K., Vajda, T., Vajda, F., V., Oláh, D. & Nagy, A. (2018). Study on physical activity and health behaviour among students at the University of Nyíregyháza. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 19(2), 22–26. <https://mstt.hu/wp-content/uploads/2018/06/MSTT-Szemle-2018-02-honlapra.pdf> (2023. 11. 25.)

The role of goals in school physical education: focus on pre-service physical education teachers

The documents regulating the subject of physical education (PE) define numerous goals. However, they provide less help for pre-service physical education teachers to determine which goals should enjoy priority during a decision-making process. In our study, we compare the goals defined by the National Curriculum (2020) with the goals considered important by students majoring in physical education, because it is essential that public education and teacher education operate on the basis of uniform goals, values, principles and approach. The study concludes that according to pre-service physical education teachers, the most important goal of the subject is to make people love movement and sports and to develop general movement literacy. Furthermore, we found a marked difference between male and female students' views, while their age and the progress already made in teacher education appeared to have only minimal influence on their opinions. We claim that PE teacher education and PE in public education should operate along uniform guidelines, expectations, values and approach so that they can exert the optimal developmental effect.

Keywords: *physical education, pre-service physical education teachers, physical education teacher education, National Curriculum, goals*